

l'ezvaraór a la Vall d'Ebo (1962), i la *péya zbaraóra* en els vessants del castell de Morvedre (1961).

En l'article del DCEC (RESBALAR) vaig exposar in extenso la parentela hispànica d'aquest mot i aquesta arrel, estranya al català del Principat i adjacents nòrdics, però fora d'això, present una mica pertot. En castellà la forma predominant fou durant llarg temps *desvarar* [c. 1290-c. 1640], però el seu substitut *resbalar* apareix des de c. 1340, si bé encara amb *-v-* en la *Monteria* d'Alfonso XI i en la *Crònica* de Corral (c. 1430); port. *resvalar* sempre amb *v* (almenys des de c. 1540, documentat en clàssics). Altrament formes més pròximes a la valenciana i etimològica es troben a molts llocs: *esbarar* «resbalar» a la Puebla de Ijar i molts llocs d'Aragó (BDC xxiv, 169; Peralta, 1840), *esvarar* i *esvalar* recollits pel dicc. de Palet (1604, Gili, s. v.), murc. *esfarar*, *dejarar* (*sv* > *-f-* regular allf), Gall. i bercià *esbarar*, port. dial. *desbarar* «resvalar, escorregar» (Tras-os-Montes, *RLus.* v, 32), ast. *esvariar* «resbalar, írsele a uno los pies» (Rato i Vigón, amb la coneguda *í* secundària lleonesa); i amb la *re-* afegida, però encara no dissimilada la *-r-*, *resbarar*, a Navarra i fins al centre d'Aragó (Iribarren, Lázaro).

No és impossible ni inversemblant, però ja no tan segur, que li hàgim d'atribuir certes formes transpirenàiques (com vol Wartburg, *FEW* I, 221, n. 15), que ja no coincideixen bé pel sentit (ni són clares del tot pel que fa als sons); de tota manera Schüle recollí *rebalà* i *rebarà* «traïner» en el Roergue (*VRom.* II, 255, 257); i en el provençal mistralenc s'aplica a les aigües que llisquen fressejants, ço que ja no és molt lluny del sentit hispànic i no fóra inconcebible que en sigui una evolució semàntica: a *Nerto* li anuncia el seu pare que, seguint la galeria subterrània, quan arribi dessorra el llit del Roine «se lou passage non s'ennègo, / poudràs entendre un trounadís, / em' un afrous *rebaladís* / que roumflarà subre ta tèsto» (trad. «un afreux traînement» I, v. 466); i a això afegeix Wartburg no sols Gard *rebalaire* «traïneau» sinó Jura *rebler* «glisser», on es retornaria cap l'acc. hispànica.

Almenys quant a les paraules hispàniques es podrà acceptar en definitiva l'etimologia demostrada en el DCEC (vegeu-hi algun detall més), entorn de la idea de R. Cabrera de fer venir tot plegat de l'arrel del ll. VARUS 'camatort', 'garrell', per la forma tan corrent de relliscar quedant eixancarrat de cames, escamarlat de cuixes; idea que, amb algunes vacil·lacions, sense gaire importància, en els detalls, fou seguida per M-Lübke i GdDiego; no fóra útil de primifilar-ho més del que ja ho vaig fer en aquell diccionari: més que dels derivats ja llatins DIVARARE o DIVARICARE, sembla tractar-se de VARARE o d'una formació romànica nova, segons la forma d'aquest mot ja llatí, en el sentit de 'travessar un corrent amb una gran camallada' o 'passar el trencall de les ones' (> 'varar, una embarcació'); altrament sembla que fins i tot el primitiu *barar* apareix amb un significat bastant igual al de 'relliscar' en algun text medieval d'Aragó (Aljama de Saragossa, a. 1331, *Studia Neophilol.* XII, 29ss.).

Sembla, d'altra banda, cosa aclarida que en el cas-

tellà modern, *desbarrar* és una supervivència i duplicat de l'antic *desvarar*=val. *esvarar*, si bé atreta fonèticament a la família de BARRA: car en els exs. més antics conserva encara el significat de 'relliscar' o 'esquitllar-se' [c. 1530]: «*desbarró* la lanza» ('va esquitllar-lo') «yo, acaso, desdichado, *desbarré* y quedé colgando ---», si bé acaba per fixar-se en el sentit de discurrir fuera de lo que es de razón, «no acertar» (*DAut.*); gallec limiense *esbarrar* «resbalar», també *esbarrar* «errar, descaïr com despropósito» en algunas fonts portugueses (S. xvi), Ansó *esbarrarse* «desviar-se, escaparse el ganado», que també ha d'estendre's *barrar* «errar, descaïr com despropósito» en algunas fonts portugueses (S. xvi); Ansó *esbarrarse* «desviar-se, escaparse el ganado», que també ha d'estendre's per Aragó molt més cap a Llevant, puix que arriba a la nostra Llitera: *desbarrar* 'desviar-se de camí' (Algaió, 1956) ens indueix això a acumular-hi la forma catalana *esbarrar*, que amb accs. ben semblants a aquestes, i algun poc més allunyades, ens apareix en les terres de l'Ebre i el Maestrat, i de nou, a les Illes *esbarrar-se* 'esgarriar-se, esquivar-se (un cap de bestiar)' a Tortosa (Moreira, *Folkl. Tort.*, 273).

En això ja pot haver tingut alguna influència semàntica el fregadís amb els grups, fonèticament tan pròxims, de *ESVERAR* i de *BARRA*; però essencialment encara restem amb el nostre quan veiem que *esbarrar(-se)* és 'espantar o espantar-se les bèsties' (*se li ha esbarrat el matxo, esbarra eixes gallines que no entren a l'hort, GaGirona*), «un pi tombat --- / ab sa gran soca, / damunt l'aigua *esbarrada*, fa de pont, / jagut de roca a roca: / pel pont Seidia atusta, / després, menys brau, Artal passa la fusta» (*Seidia*, 74).

A Mallorca per 'extraviar-se': «son criteri filosòfic i espiritual *s'esbarra* massa vegades» (*BDLC* xi, 328); sovint en aquest parlar de tipus fonètic oriental, l'analogia hi posa una *e* secundària (cf. supra el que he dit de *travalar*), per més que ja ho trobem així a princ. S. xvii: «el món --- / serca dur-nos a lloc abominable, / però qui sap sufrir nunca *s'esberra*, / antes, sufrint y humildement, aterra / als infernals, guanyant bé perdurable», Antoni de Verí; i així *esberra* apareix amb el sentit de 's'esgarria' (*BDLC* vi, 348), o 's'aparta': «petits Estats --- que pujaren més tard a reynes, sense contar per creïxer y aixamplar-se a costa dels alarbs, amb més forses que les pròpies, tan *esbarrats* com estaven de la demés Cristiandat» (*BDLC* I, 247; vi, 352). De la idea d'"apartar" serà una meta especialització la de 'desmammar' que notem parlant de bestiar cabrum a Menorca (*BDLC* ix, 236).

DERIV.: De *esvarar*, i en relació amb l'arag. *esvarizar* (García-Arista, *BRAE* xxiv, 169): (*terreny*) + *albaris* 'terra que s'esgola', Alcoi (1936, J. G. M.). *Esvarador* (supra). *Esvarall*; *esvarallós*. *Esvarament*. *Esvarent*; *esvarós* (supra). *Esvaró* 'relliscada' (CdPna.) < **esvaraó*, -ATIONE). *Esvarida*. De *desbarrar* 'esbrancar-se, bifurcar-se (un camí, un corrent)': «més amunt hi ha un +*desbarro d'aigua*», V. de Boi 'una presa, en un torrent' (Barruera, 1953). +*Esbarra* 'batuda sistemàtica per agafar una fera' en l'Alt Matarranya: «puestos